lidariteit ten opzichte van de staat onderstellen en een wederkerigheid van rechten en plichten die de grondslag vormen van de nationaliteitsverhouding. Uitgesloten zijn dus enkel de betrekkingen die, wegens de ermee verbonden taken en verantwoordelijkheden, de kenmerken kunnen hebben van de specifieke taken van de administratie op de genoemde gebieden.

De betrekking van leraar middelbaar onderwijs is geen betrekking in overheidsdienst in de zin van artikel 48, lid 4, EEG-Verdrag.

RAPPORT TER TERECHTZITTING
in zaak C-4/91 *

I — Feiten en schriftelijke procedure

1. *Het nationale juridische kader*

Artikel 5 van de Franse wet nr. 83-634 van 13 juli 1983 inzake de rechten en plichten van ambtenaren (algemeen statuut voor rijksambtenaren en regionale ambtenaren — JORF van 14.07.1983, blz. 2174), luidt als volgt:

„Niemand kan als ambtenaar worden aangesteld:

1) — indien hij niet de Franse nationaliteit bezit".

2. *Het hoofdgeding en de prejudiciële vraag*

A. Bleis, die de Duitse nationaliteit bezit, heeft een licentiaatsdiploma in de geesteswetenschappen van de universiteit Paris-X te Nanterre. Bij brief van 14 oktober 1988 verzocht zij het Ministerie van Onderwijs om inschrijving voor een extern vergelijkend onderzoek voor de akte van bekwaamheid tot het geven van middelbaar onderwijs in de Duitse taal (CAPES).

Op 3 november 1988 antwoordde de onderdirecteur van de dienst Aanwerving van dit ministerie, dat zij op grond van haar nationaliteit niet aan dit onderzoek kon meedoen.

* Procestaal: Frans.

Op 30 december 1988 stelde A. Bleis tegen dit besluit administratief beroep in bij de minister van Onderwijs.

Na een periode van meer dan vier maanden waarin geen reactie volgde op het administratief beroep, besloot A. Bleis bij het Tribunal administratif de Paris beroep in te stellen tot nietigverklaring van het stilzwijgende besluit tot afwijzing van haar administratief beroep.

Het Tribunal administratif de Paris (Zesde sectie, Eerste kamer) heeft bij beschikking van 4 december 1990 de behandeling van de zaak geschorst en het Hof van Justitie de volgende prejudiciële vraag voorgelegd:

„Is de betrekking van bevoegd leraar middelbaar onderwijs bij het openbaar onderwijs in Frankrijk een betrekking in overheidsdienst in de zin van artikel 48, lid 4, EEG-Verdrag" ?

3. *Procedure voor het Hof*

Het verwijzingsvonnis van het Tribunal administratif de Paris is op 9 januari 1991 ter griffie van het Hof ingeschreven.

Overeenkomstig artikel 20 van 's Hofs Statuut-EEG zijn schriftelijke opmerkingen ingediend door: verzoekster in het hoofdgeding, vertegenwoordigd door S. Deniniolle, advocaat te Parijs, de Commissie van de Europese Gemeenschappen, vertegenwoordigd door J.-C. Séché, lid van haar juridische dienst, als gemachtigde, en de Franse Republiek, vertegenwoordigd door E. Belliard en C. Chavance van het Ministerie van Buitenlandse zaken, als gemachtigden.

Het Hof heeft, op rapport van de rechter-rapporteur en gehoord de advocaat-generaal, besloten zonder instructie tot de mondelinge behandeling over te gaan en de zaak te verwijzen naar de Derde kamer.

II — Samenvatting van de bij het Hof ingediende schriftelijke opmerkingen

A. Bleis betoogt dat de Franse wetgeving, wat de toegang tot het middelbaar onderwijs betreft, discrimineert op grond van nationaliteit, hetgeen in strijd is met artikel 48 EEG-Verdrag.

Uit de rechtspraak van het Hof (arresten van 12 februari 1974, zaak 152/73, Sotgiu, Jurispr. 1974, blz. 153; 17 december 1980, zaak 149/79, Commissie/België, Jurispr. 1980, blz. 3881; 26 mei 1982, zaak 149/79, Commissie/België, Jurispr. 1982, blz. 1845; 3 juni 1986, zaak 307/84, Commissie/Frankrijk, Jurispr. 1986, blz. 1725; 3 juli 1986, zaak 66/85, Lawrie-Blum/Land Baden-Württemberg, Jurispr. 1986, blz. 2121; 16 juni 1987, zaak 225/85, Commissie/Italië, Jurispr. 1987, blz. 2625, en 30 mei 1989, zaak 33/88, Allué e. a., Jurispr. 1989, blz. 1591) blijkt, dat om een betrekking te kunnen aanmerken als een betrekking in overheidsdienst, rekening moet worden gehouden met de aard van de werkzaamheden en de daaraan verbonden verantwoordelijkheden.

Het beleid van de Commissie, dat is neergelegd in haar mededeling betreffende het „Vrij verkeer van werknemers en de toegang tot overheidsbetrekkingen in de Lid-Staten — Optreden van de Commissie ter zake van de toepassing van artikel 48, lid 4, EEG-Verdrag" (PB 1988, C 72, blz. 2), ten gunste van een grotere mobiliteit van werknemers, alsmede het Erasmusprogramma omvatten het onderwijs in openbare onderwijsinstellingen als één van de prioritaire hoofdlijnen.

Omdat de betrekking waarom het in deze zaak gaat, geen uitoefening van overheidsgezag inhoudt en evenmin een of andere verantwoordelijkheid voor de bescherming van de algemene belangen van de staat omvat, wordt het Hof in overweging gegeven, de prejudiciële vraag te beantwoorden als volgt:

„Een betrekking als bevoegd leraar middelbaar onderwijs in Franse openbare onderwijsinstellingen is geen betrekking in overheidsdienst in de zin van artikel 48, lid 4, EEG-Verdrag."

De *Commissie* betoogt dat met de onderhavige maatregel artikel 48, lid 4, EEG-Verdrag wordt geschonden. Omdat het specifiek leerkrachten betreft, wordt niet bestreden dat deze, evenals andere ambtenaren, „werknemers" zijn in de zin van artikel 48, die derhalve aanspraak hebben op het in dit artikel neergelegde beginsel van vrij verkeer (zie het arrest van 3 juli 1986, Lawrie-Blum, reeds aangehaald, r. o. 20).

In een reeks arresten betreffende artikel 48, lid 4, heeft het Hof dienaangaande enkele fundamentele beginselen vastgelegd: omdat het om een uitzondering op een fundamentele vrijheid gaat, moet deze bepaling strikt worden uitgelegd; het begrip „betrekkingen in overheidsdienst" heeft een communautair karakter; en de toegang tot de betrekking kan slechts voor bepaalde overheidswerkzaamheden worden uitgesloten. Uit het arrest van 17 december 1980 (Commissie/België, reeds genoemd, r. o. 10) blijkt dat slechts die betrekkingen onder artikel 48, lid 4 vallen, die, al dan niet rechtstreeks, deelneming aan de uitoefening van openbaar gezag inhouden en die werkzaamheden omvatten strekkende tot bescherming van de algemene belangen van de staat of van andere openbare lichamen. Dergelijke betrekkingen onderstellen immers bij de functionaris een bijzondere band van solidariteit ten opzichte van de staat en een wederkerigheid van rechten en plichten die de grondslag vormen van de nationaliteitsverhouding.

Hieruit volgt dat een betrekking als leerkracht niet onder deze bepaling valt, zoals het Hof tweemaal heeft verklaard (arresten van 3 juli 1986, Lawrie-Blum, en 30 mei 1989, Allué e. a., r. o. 7, beide reeds genoemd).

De Franse wetgeving verzet zich niet tegen het aanstellen van buitenlanders als arbeidscontractant, doch de Franse nationaliteit is voorwaarde om te worden aangeworven in vaste dienst. Het Hof heeft naar aanleiding van de betrekking van ziekenverpleger/-verpleegster in openbare ziekenhuizen reeds de gelegenheid gehad zich uit te spreken over het onderscheid tussen een perso-

neelslid met vaste aanstelling en een arbeidscontractant in Franse overheidsdienst, wat de toegang tot die betrekking voor onderdanen van andere Lid-Staten betreft (arrest van 3 juni 1986, Commissie/Frankrijk, reeds genoemd, r. o. 16). Volgens de Commissie geldt het antwoord van het Hof betreffende de draagwijdte van artikel 48, lid 4, eveneens voor een betrekking van leerkracht zoals die in de huidige zaak in het geding is.

Ten slotte herinnert de Commissie eraan dat zij in haar mededeling betreffende de toegang tot overheidsbetrekkingen zich op het standpunt heeft gesteld, dat de afwijking van artikel 48, lid 4, betrekking heeft op de specifieke functies van de staat en van daarmee gelijk te stellen openbare lichamen, zoals de strijdkrachten, de politie en andere ordehandhavers, de magistratuur, de belastingadministratie en de diplomatie. Het onderwijzend personeel komt op deze lijst niet voor.

Uit het voorgaande volgt dat het antwoord op de prejudiciële vraag moet luiden als volgt:

„Een betrekking als gediplomeerd leraar middelbaar onderwijs in Franse openbare onderwijsinstellingen is geen betrekking in overheidsdienst in de zin van artikel 48, lid 4, EEG-Verdrag."

De *Franse regering* bestrijdt niet, dat de bestreden wettelijke bepaling in strijd is met artikel 48 EEG-Verdrag. Zij deelt het Hof mee, dat het Ministerie van Onderwijs bij de Raad van State beroep heeft ingesteld tegen het verwijzingsvonnis van het Tribunal administratif de Paris.

De Franse regering verklaart bovendien, dat de Franse ministerraad onlangs een wetsontwerp heeft aangenomen tot wijziging van wet nr. 83-634 van 13 juli 1983, waarbij Franse overheidsfuncties, of het nu gaat om rijksambtenaren of om ambtenaren van de staat of van andere openbare lichamen, worden opengesteld voor onderdanen van de Lid-Staten van de Gemeenschap voor betrekkingen die geen directe of indirecte deelneming aan de uitoefening van openbaar gezag van de staat of van andere openbare lichamen inhouden. De tekst zal het Parlement worden voorgelegd tijdens zijn zitting in het voorjaar. Krachtens deze wet zullen de functies in het onderwijs worden opengesteld voor onderdanen van de Gemeenschap.

J. C. Moitinho de Almeida
rechter-rapporteur